

OPKOMST CHINA LEIDT ONHERROEPELIJK TOT CONFLICTEN

Door Joost van Mierlo

De economische macht is in de afgelopen decennia geleidelijk naar Azië opgeschoven. Dat gaat ook gebeuren met de politieke macht. Dit zal gepaard gaan met conflicten.

Dat is de stelling van de journalist Gideon Rachman. Als columnist voor de Financial Times laat hij al jarenlang wekelijks zijn licht schijnen over de belangrijkste politieke ontwikkelingen in de wereld. Onlangs bundelde hij zijn gedachten in een nieuw boek: *Easternisation; War and Peace in the Asian Century*. Tijdens een voordracht aan de London School of Economics licht hij zijn inzichten toe.

‘De dominantie van het Westen loopt op zijn einde. Die dominantie stamt waarschijnlijk uit het eind van de vijftiende eeuw. Met de ontdekking van Amerika door Columbus en het openen van de handelsroute naar India door Vasco da Gama begon een periode waarin Europa eeuwenlang dominant was. In 1914 was bijna 90% van al het grondgebied in de wereld, en 100% van de zeeën, in handen van Europese landen of van landen als de Verenigde Staten en Australië, die zeer sterke banden hadden met Europa. Na de Tweede Wereldoorlog was de Verenigde Staten zonder twijfel de belangrijkste wereldmacht.

Daar is geleidelijk aan verandering in gekomen. In de jaren zestig en zeventig was het eerst Japan dat de komende dominantie van Aziatische landen inluide. Daarna volgden de landen in Zuidoost-Azië. Maar de

Ik noem het Easternisation, een wat moeilijk woord waarmee ik duidelijk wil maken dat de economische macht geleidelijk naar het Oosten is verschoven.

werkelijke verandering kwam toen China en India een meer open economie gingen voeren.

Ik noem het Easternisation, een wat moeilijk woord waarmee ik duidelijk wil maken dat de economische macht geleidelijk naar het Oosten is verschoven. 2014 was een belangrijk moment. Volgens gegevens van het IMF was China in dat jaar het land met het hoogste nationale inkomen ter wereld. De VS waren nummer twee. Maar Japan was nummer drie en India nummer vier.

Er werd gekeken naar gegevens op basis van koopkrachtcijfers, waar wel wat op is af te dingen. Maar China was ook de belangrijkste industriële macht ter wereld. Het was ook het land dat het meeste exporteerde ter wereld. Maar het gaat niet alleen om export. Voor welgeteld 43 landen was China de belangrijkste exportmarkt ter wereld. Voor de Verenigde Staten was dat slechts voor iets meer dan dertig landen het geval. Vijftien jaar geleden waren de rollen nog volledig omgedraaid.

Toekomstscenario's zijn natuurlijk minder betrouwbaar. Maar ik noem er toch een, omdat het niet al te ver in de toekomst ligt. Een Australisch onderzoek wijst erop dat het nationale product van Aziatische landen in 2020 groter zal zijn dan dat van de Verenigde Staten en Europa bij elkaar. Dat heeft voor een belangrijk deel met demografie te maken. Iemand vertelde me dat de postcode van de wereld het getal 1114 is. Grofweg 1 miljard mensen in Europa, 1 miljard in Amerika, 1 miljard in Afrika en 4 miljard in Azië. In 2050 zal die postcode het getal 1125 zijn. Europa en de Verenigde Staten groeien niet, terwijl zowel Afrika als Azië er 1 miljard mensen bijkrijgen.

De economische macht zal zich op een gegeven moment vertalen in politieke macht. Je hoeft geen Marxist te zijn om dit te onderkennen. De Amerikaanse president Barack Obama krijgt veel kritiek omdat onder zijn leiding de Verenigde Staten minder dominant zouden zijn geworden. Maar met deze cijfers in het achterhoofd is er gewoonweg sprake van een onomkeerbaar proces.

De grote vraag is natuurlijk wat vooral China met haar nieuw verworven invloed gaat doen. Robert Zoellick, de voormalige president van de Wereldbank, zei indertijd dat hij ervan uitging dat China zich als een verantwoordelijke belangenbehartiger zou gedragen. Volgens hem had het land alle belang bij een stabiele economische groei. Dat zou alleen maar mogelijk zijn bij een stabiele wereldpolitiek.

Intussen zijn er meer dan genoeg signalen om ons te realiseren dat de wens de vader was van de gedachte. De kans dat China de Verenigde Staten naar de kroon zal steken als het gaat om de positie van de belangrijkste politieke, laat staan militaire macht ter wereld, is voorlopig niet aan de orde. Let wel, de Verenigde Staten zelf werden in 1872 de belangrijkste economische macht ter wereld. Het duurde nog tot 1945 voor die invloed ook werd vertaald naar de positie van belangrijkste politieke macht.

China zal zich voorlopig vooral richten op Azië. Dat merken we al aan de manier waarop het land zijn invloed als marinemacht vergroot. De discussies over een stel eilanden in zee tussen Japan en China zijn wat dat betreft veelbetekenend. Het gaat in feite om een paar onbewoonde rotsblokken, maar de retoriek in zowel Japan als China is zodanig dat de kwestie geweldig wordt opgeklopt. Dat is vragen om ongelukken.

Die opkomst van nationalisme is trouwens niet uniek in China en Japan. Wat dat betreft was het jaar 2012 veelbetekenend. Het was het jaar waarin president Obama in de Verenigde Staten werd gekozen. Hij koos ervoor minder te interveniëren in de brandhaarden in de wereld. We hebben gezien wat daar het gevolg van is. De tragische situatie in het Midden-Oosten wordt erdoor verklaard, net als het feit dat Rusland de Krim kon inpakken.

Wie weet wat er gaat gebeuren als de Verenigde Staten komende maand voor Donald Trump zullen kiezen. Trump heeft al laten weten dat wat hem betreft de leidende Amerikaanse rol in de Aziatische zeeën niet vanzelfsprekend is. President Obama heeft Japan nog schoorvoetend laten weten dat hij het land zal helpen bij een eventuele aanval van China, maar dat staat de komende jaren allemaal ter discussie.

De economische macht zal zich op een gegeven moment vertalen in politieke macht.

Maar 2012 was ook het jaar waarin Xi Jinping in China werd gekozen, Vladimir Poetin in Rusland en Shinzo Abe in Japan. Ieder op hun eigen manier laten ze meer nationalistische geluiden horen. Dat zorgt voor spanningen. Er zijn nu al Amerikaanse generaals die zeggen dat een militair conflict met China niet te vermijden is.

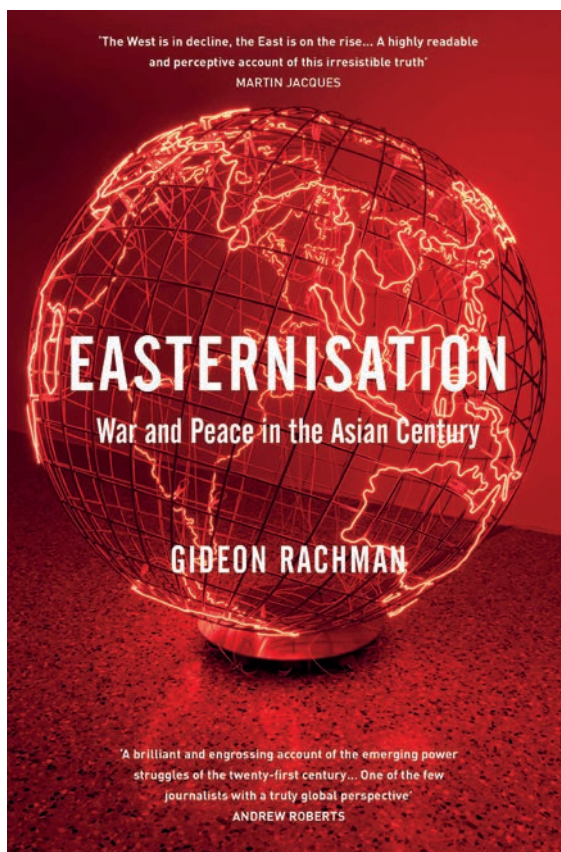
Ze denken dat het bij geweerschoten over en weer zal blijven en dat er direct diplomatieke oplossingen zullen worden gevonden. Dat is wel waarschijnlijk, gezien het feit dat het om twee machten gaat met

Foto: Archief World Economic Forum. swiss-image.ch/ Fotograaf Moritz Hager

CV

- 1963 Geboren in Londen
- 1984 Studie Geschiedenis aan Universiteit Cambridge
- 1984 In dienst bij BBC
- 1988 Verslaggever The Sunday Correspondent
- 1990 Correspondent voor The Economist
- 2006 Overgang naar Financial Times
- 2010 Publicatie The Zero Sum Game
- 2016 Winnaar Orwell Prize
- 2016 Publicatie: Easternisation: War and Peace in the Asian Century

kernwapens. Dat was uiteindelijk ook de redding tijdens de Koude Oorlog. Maar aan de andere kant: als er geschoten wordt, bestaat er altijd een risico dat de situatie uit de hand loopt.

Ik was een aantal jaren geleden op een bijeenkomst met de Chinese president Jinping. Hij bracht daarin de stelling van de Romeinse historicus Thucydides ter sprake. Die zegt dat de komst van een nieuwe economische macht altijd tot een politiek conflict zal leiden. Het feit dat Jinping het zelfvertrouwen had om de stelling ter sprake te brengen, om er met een minzame glimlach zijn twijfel over te uiten, was in mijn ogen veelbetekenend.

De komende jaren zullen duidelijk maken welke richting het opgaat. Ik denk dat er een aantal ontwikkelingen zijn waar we aandacht aan moeten schenken. Het Westen is sinds de Tweede Wereldoorlog redelijk harmonieus verzameld in organisaties als de NAVO. Op dit moment is er geen Aziatische equivalent voor. Met de onderlinge rivaliteit tussen landen als China, Japan en India, is de kans ook niet groot dat zo'n verdragsorganisatie er ook snel zal komen.

De rol van India is trouwens onderbelicht. Natuurlijk is het een land waar traditioneel meer van wordt verwacht dan dat het waarmaakt: wat dat betreft is

Er zijn nu al Amerikaanse generaals die zeggen dat een militair conflict met China niet te vermijden is.

het te vergelijken met Brazilië. Maar het is daarnaast ook ontegenzeggelijk waar dat het land een belangrijkere economische macht is geworden. Zowel de Verenigde Staten als Japan zoeken toenadering om de opkomende macht van China te neutraliseren.

Daarnaast moet er gekeken worden naar de manier waarop China haar economische macht vertaalt richting economische instituten. Het is wat dat betreft veelbetekenend dat China het initiatief heeft genomen voor de Asian Infrastructure Investment Bank. Dat is het Aziatische equivalent voor de Wereldbank. Jinping was het jarenlange gesteggel tussen de Amerikanen en de Europeanen over de leiding van het IMF en de Wereldbank beu. Er zijn voornamelijk weinig initiatieven, maar dit instituut kan van grote betekenis worden.

Als dat gebeurt is de kans groot dat de Chinese renminbi een belangrijke rol krijgt in de valutahandel. Het is zelfs mogelijk dat de positie van de dollar wordt uitgehouden. Dit is toekomstmuziek, maar wel mogelijk.

Veel zal afhangen van de economische transformatie die China door moet maken. Het land heeft een enorm schuldenprobleem. Er zal sprake zijn van grootscheepse herstructureringen. Er is echter geen enkele reden om daar denigrerend over te spreken. Het Westen heeft wat dat betreft haar eigen problemen. Ook in het Westen is sprake van een eigen schuldenproblematiek. De afgelopen jaren hebben aangetoond dat het heel moeilijk is om de noodzakelijke veranderingen zonder al te grote schokken door te voeren. Wat dat betreft heeft China het voordeel dat het de afgelopen jaren een enorme berg geld heeft bijeengesprokkeld om de grootste problemen mee op te vangen.' «

- Economische macht is al naar Azië verschoven.
- Op termijn verschuift ook de politieke macht.
- Nieuw nationalisme vormt de voedingsbodem voor conflicten.